

Edukacija sudija i tužilaca u Federaciji BiH u 2020. godini

Pripremio: Almir Tabaković, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine

Kreiranje Programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u 2020. godini u Centru za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH je u završnoj fazi. Program će u narednoj godini sadržavati i određene novitete o kojima će biti riječi u nastavku ovog kraćeg predstavljanja.

Prilikom kreiranja programa, Centar je postupio po preporukama Stalne komisije za edukaciju VSTV-a BiH, a u planiranju edukativnih aktivnosti za nosioce pravosudnih funkcija Centar se vodio preporukama *Peer Review* koje se odnose na edukaciju, mišljenjima CCJI-a, preporukama Evropske komisije i preporukama iz Izvještaja Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2018. godinu po poglavljima koja se odnose na jačanje postojećih kapaciteta u oblastima: Vladavina prava, Borba protiv organizovanog kriminala, Borba protiv *cyber* kriminala, Borba protiv pranja novca, Trgovina ljudima.

Nastavak implementacije preporuka *Peer Review* ekspertske misije i Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2018. godinu Evropske komisije su i dalje polazna osnova za novitete u programskim sadržajima Centra. Centar kontinuirano prati i postignuća u edukaciji pravosuđa od strane Evropske mreže institucija za edukaciju pravosuđa (EJTN) na način da se postojeće obuke unaprijede kroz unapređenje metodologija realizacije obuka, te postigne veća zastupljenost i posvećenost zasebnim tematskim cjelinama i višegodišnjim, specijalističkim obukama u okviru oblasti koje su istaknute kao prepreke na putu BiH ka EU.

U navedenim novitetima međunarodne i domaće partnerske organizacije pružaju nam, kao i uvijek, podršku. AIRE Centre, Vijeće Evrope, OSCE Misija u Bosni i Hercegovini, USAID, UNICEF, CLDP, OPDAT, TRIAL International, Save the Children, Heinrich Boll Stiftung, IRZ Stiftung, Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva, Holandska pravosudna akademija, Atlantska inicijativa, Sarajevski otvoreni centar, Centar ženskih prava – samo su neke od organizacija s kojima ćemo realizovati projekte edukacije tokom 2020. godine.

Ciljne skupine edukacije su, prema važećim propisima, nosioci pravosudnih funkcija i osobe koje to žele biti. U tom kontekstu, pripravnici imaju mogućnost da pohađaju jednu od tri obuke koje se odnose na aktuelnosti građanskog i krivičnog prava te etiku.

Početna obuka za stručne saradnike i savjetnike u pravosuđu održava se prema od VSTV-a BiH ranije usvojenom trogodišnjem programu. U okviru ove obuke zastupljene su sve oblasti prava, ali i oblasti znanja vještina komunikacije i psihologije sudnice i etike budućih nosilaca pravosudnih funkcija.

Kontinuirana obuka za sudije i tužioce, osim standardno zastupljenih svih oblasti prava, bit će podijeljena na teme za novoimenovane sudije i tužioce i za one koji su duže od jedne godine nosioci pravosudnih funkcija.

U okviru početne obuke za novoimenovane sudije i tužioce akcenat je stavljen na sticanje znanja o evropskom sistemu zaštite ljudskih prava te vještina rukovođenja postupcima i menadžment vremena i resursa i korištenje sistema za automatsko upravljanje predmetima. Kako bi u smislu efikasnosti

rada u pravosuđu obuka najviše doprinijela kvalitetu rada novoimenovanih sudija i tužilaca, postoji mogućnost da se ova obuka održava kao dvosedmična obuka u kontinuitetu, dva puta godišnje.

Novitet u početnoj obuci novoimenovanih tužilaca tokom naredne godine biće mogućnost *online* edukacije na osnovu razvijenih *online* modula. U cilju efikasnosti pravosuđa i racionalnijeg korištenja vremena i resursa, u saradnji s projektom „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa u Bosni i Hercegovini“, izrađeno je pet *online* modula za edukaciju novoimenovanih tužilaca a odnose se na teme: Pritvor i druge mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog i Saradnja s policijom; Radnje dokazivanja u krivičnom postupku i zakonitost dokaza; Posebne istražne radnje; Tehnike izrade tužilačkih akata i Glavni pretres. Moduli su koncipirani kao interaktivni edukacijski materijali s dosta praktičnih elemenata.

Pored specijalističke obuke za konsultativne tužioce (budući mentori novoimenovanih tužilaca unutar institucija) koju smo započeli prethodne godine, novitet će biti obuka za sudije mentore. Obzirom da je postupak uvođenja mentorsta u sudovima za novoimenovane sudije u toku, tokom 2020. godine će se vršiti odabir mentora sudija, tako da će obuka o mentorstvu, integritetu novoimenovanih nosilaca pravosudnih funkcija imati svoje mjesto u programu stručnog usavršavanja. Cilj aktivnosti će biti usmjeren na edukaciju mentora i prezentaciju andragoških principa učenja odraslih, individualno stručno praćenje i podršku razvoju stručnih kompetencija mentorisanim novoimenovanim sudijama, te na razmjenu dosadašnjih iskustava i pripremu za ulogu mentora novoimenovanim sudijama.

Primjena standarda Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu i Ustavnog suda BiH, predstavljanje stavova Vrhovnog suda FBiH, pravo EU, engleski jezik za pravnike, alternativno rješavanje sporova, zaštita svjedoka i oštećenih kao i njihovo obeštećenje u krivičnom postupku, razvijanje „mekih vještina“ u rukovođenju postupcima, sloboda govora, njena ograničenja i efikasna primjena članova 10 i 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima, posebna specijalistička obuka o postupanju s maloljetnicima, kao i specijalistička obuka u oblasti forenzike, samo su neke od oblasti koje su zastupljene u kontinuiranoj obuci.

U okviru ljudskih prava, osmišljen je regionalni projekat Vijeća Evrope i Evropske unije po pitanju primjene člana 10 Evropske konvencije „Jačanje pravosudne ekspertize o slobodi izražavanja i medija u Jugoistočnoj Evropi JUFREX“, u okviru kojeg ćemo imati aktivnosti edukacije edukatora i dvodnevne radionice za sudije i tužioce na temu člana 10, Pravo na slobodu izražavanja, što će napraviti osvrt na primjenu standarda Evropskog suda za ljudska prava u kontekstu zaštite od klevete i standarda u kontekstu govora mržnje.

Okrugli sto na temu „Nacionalna interpretacija Evropske konvencije o ljudskim pravima u BiH – izazovi u praksi domaćih sudova“, u okviru saradnje s AIRE Centre predstavlja nastavak uvođenja noviteta u Program stručnog usavršavanja za 2020. godinu.

U okviru učenja na daljinu i razvoja *online* obuka ostvarena je saradnja kroz HELP Program Vijeća Evrope. Kursevi koje smo uvrstili su na teme: Trgovina ljudima i Obrazloženje presude. Sudska etika i integritet je tema koja je konstantno zastupljena u Programu.

Za ovu priliku, posebno je potrebno istaći borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. U cilju realizacije preporuka Evropske komisije i akcionih planova za realizaciju istih, nastavljamo poboljšavati saradnju i koordinaciju na finansijskim istragama, pružati zajedničku obuku zasnovanu na sudskoj praksi, te stvarati uslove za višegodišnju specijalizaciju sudija/tužilaca i OSL koji rade na predmetima korupcije i organizovanog kriminala i pranja novca, te na finansijskim istragama.

Naredne godine predviđeno je nekoliko radionica zasnovanih na završenom edukativnom materijalu za nosioce pravosudnih funkcija.

Novitet u realizaciji Programa tokom 2020. godine je i saradnja s projektom „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa u Bosni i Hercegovini“, kojeg provodi Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, kao zajednička aktivnost centara za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH na realizaciji dvogodišnjeg programa obuka u domenu specijalizacij sudija i tužilaca u tri oblasti: Korupcija, Organizovani i privredni kriminal i Kibernetički kriminal. Program specijalizacije sudija i tužilaca će biti realizovan kroz osam seminara u okviru navedene tri oblasti. Na ovaj način, specijalizacije nosilaca pravosudnih funkcija će biti prezentovane teme poput istrage, optuženja i presuđenja koruptivnih krivičnih djela s finansijskim elementom kao i krivičnih djela organizovanog kriminala. Suzbijanje korupcije i borba protiv organizovanog kriminala su veoma dobro obrađeni u pripremljenim materijalima i praktičnim studijama slučaja koji će moći biti realizovani na radionicama na temu korupcije u javnim nabavkama i zloupotrebe u javnim nabavkama. Putem razvijanja vještina kritičkog razmišljanja i rješavanja problema u vezi s analizom predmeta i dokazima, nastojat će se potaknuti proaktivne istrage koruptivnih predmeta i predmeta iz oblasti finansijskih prevara i finansijskog kriminala.

Analiza segmenata sudske prakse koji se odnose na krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne funkcije iz glave XXXI Krivičnog zakona Federacije Bosne Hercegovine, primanje dara i drugih oblika koristi, zatim protuzakonito posredovanje, zloupotrebu položaja i ovlaštenja kao materijalno krivično pravo, sve to prezentovano s velikom pažnjom – zbog velikog interesovanja i na insistiranje prvenstveno sudija ove teme kontinuirano zadržavaju svoje mjesto u programskim aktivnostima i naredne godine.

Ljudska prava i razmjena iskustava u borbi protiv novih trendova u korištenju žrtava trgovine ljudima za svrhe organizovanog kriminala, prisilnog rada i eksploatacije u radne svrhe se ističu kao noviteti u edukaciji koji će u narednom periodu biti zastupljeni u Programu u oblasti jačanja kapaciteta pravosuđa u borbi protiv trgovine ljudima.

Upoznavanje nosilaca pravosudnih funkcija s prepoznavanjem i razumijevanjem savremenih karakteristika organizovanog kriminala će biti izvedeno u okviru nekoliko radionica na temu „Visokotehnološki kriminal i uticaj interneta na organizovani kriminal“. Na ovaj način će se nosiocima pravosudnih funkcija omogućiti lakše shvatanje koncepta terorizma i sticanje uvida u buduće potencijalne smjerove organizovanog kriminala.

Najnoviji vidovi zloupotrebe interneta u svrhe organizovanog kriminala kroz krivična djela iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece u digitalnom okruženju, te nasilja nad djecom putem informaciono-komunikacijskih tehnologija predstavljaju potpuno nove teme edukativnih aktivnosti u narednom periodu, kojima se s više aspekata nastoji približiti i zaokružiti sveobuhvatno jačanje kapaciteta pravosuđa u borbi protiv organizovanog kriminala.

Potpuno novi koncept zloupotrebe interneta i iskorištavanja djece teme su novog oblika specijalističke obuke za sudije i tužioce koji rade s djecom i maloljetnicima. Naime, u okviru projekta „Prevenција i rad na sprečavanju zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece u digitalnom okruženju u BiH“ će biti realizovana jednogodišnja specijalistička obuka kroz nekoliko povezanih radionica za sudije i tužioce na teme digitalnog okruženja maloljetnika, vršnjačkog nasilja, upotrebe interneta u svrhu dječje pornografije, *bulling-a*, te zaštite od nasilja nad djecom. Grupa nosilaca pravosudnih funkcija koji rade na predmetima vezanim za maloljetnike imat će priliku proći specijalističku obuku, razmijeniti iskustva i dobre prakse, posebno vezane za Konvenciju o pravima djeteta i Lanzarote konvenciju.

Trogodišnji plan obuke o forenzici u krivičnom pravu i kriminalistici ima za cilj da sudije, tužioce, stručne suradnike i ovlaštena službena lica upozna sa svim neophodnim informacijama vezanim za određene forenzičke oblasti (balistika, mehanoskopija, biologija – uključujući i DNK analize – hemija, daktiloskopija, dokumenti i rukopisi, mobiteli, itd., uključujući i probleme na koje se nailazi). Posebna pažnja će biti posvećena dokaznoj snazi pojedinih tragova, problematici izrade nalaza vještačenja, kao i izgledu/formi naredbe za vještačenje. Kroz proaktivni pristup edukatori – učesnici seminara analizirat će se sve karakteristične teme te razmijeniti iskustva i stavovi. Navedene radionice će biti protkrijepjene interaktivnim radom učesnika kroz alternativne vježbe, kao i procedure istraživanja lica i mjesta krivičnih djela i forenzičko-kriminalističke analize specifičnih slučajeva.

Više o edukativnim aktivnostima i realizaciji istih će biti predstavljeno u samom Programu početne obuke i Programu stručnog usavršavanja sudija i tužilaca za 2020. godinu.